

Mister Mission

Een portret van Hans L.J. Keijzer
en 65 jaar evangelische zendingsbeweging

Redactie:
Otto de Bruijne en Jaap Haasnoot

EZA

Opgedragen aan Diny en Hans Keijzer

'Mister Mission'

Een portret van Hans L.J. Keijzer en 65 jaar evangelische zendingsbeweging

Redactie: Otto de Bruijne en Jaap Haasnoot

Ontwerp: Diana den Hertog

Illustratie omslag: Otto de Bruijne, 'Avondreiging en Visvangst'

Print: Bizzprint Amersfoort

© Evangelische Zendingsalliantie

Uitgave:

Evangelische Zendingsalliantie
Eendrachtstraat 29a
3784 KA Terschuur

Inhoud

Voorwoord,

Adri Veldwijk

directeur van de Evangelische Zendingsalliantie

Introductie

Otto de Bruijne en Jaap Haasnoot

Portret van Mister Mission

Biografisch interview met Hans L.J. Keijzer

65 Jaar Nederlandse Evangelische Zending

Hans L.J.Keijzer

*Een canon van de tien belangrijkste gebeurtenissen
van de Nederlandse evangelische zendingsbeweging*

*'Top-tien' van personen die grote invloed gehad
hebben of op bijzondere manier een voorbeeld zijn
van een aspect van zending*

Vijf Boeken die mijn zendingsliefde vormden

Reflecties

Otto de Bruijne

Namenregister

*Cursief gedrukte namen in de tekst
vindt u terug in dit register*

Voorwoord

*‘Zonder geschiedenis
geen toekomst’*

Beste lezer,

U heeft een boekje in handen dat uniek is in de evangelische zendingswereld.

Het is een terugblik op de geschiedenis van de evangelische zending in Nederland opgetekend uit de mond van Hans Keijzer, oprichter (in 1973) en jarenlang directeur van de Evangelische Zendingsalliantie (EZA).

De EZA is bijzonder blij dat dit boekje er is. Het maakt ons bewust van onze wortels en motivatie en inspireert ons voor de toekomst om te blijven getuigen, in woord en daad, van de liefde van Jezus Christus onze Heer.

Onze hartelijk dank gaat uit naar Hans Keijzer voor zijn encyclopedisch geheugen en anekdotes en naar de auteurs Otto de Bruijne en Jaap Haasnoot voor het samenstellen van dit prachtige boekwerk.

Heel veel leesplezier toegewenst.

Adri Veldwijk

Directeur Evangelische Zendingsalliantie

Introductie

Hans Keijzer belichaamt het archief van evangelische zending vanuit Nederland. Keijzer denkt, spreekt, handelt en bidt: zending! Hij schreef honderden artikelen over de ontwikkelingen in 'zendingsland', op iedere zendingsbijeenkomst van betekenis is hij te vinden, leest dagelijks zendingsliteratuur en staat in verbinding met een uitgebreid netwerk van zendingsvrienden over de hele wereld. Dat alles rechtvaardigt de titel 'Mister Mission'.

In de afgelopen jaren vroegen wij hem enkele malen een geschiedenis van de evangelische zending vanuit Nederland te schrijven, maar hij gaf de voorkeur aan de actualiteit. Middels een lijst hebben wij hem toch zo ver gekregen: hij liet zich verleiden tot een biografisch interview en stapte in een nog belangrijker follow-up proces. Op ons verzoek schreef hij twee flinke artikelen: Een 'Canon' (het woord is van ons) van de tien belangrijkste gebeurtenissen van de Nederlandse Evangelische Zendingbeweging, en een 'Top-tien' van personen die grote invloed gehad hebben of op bijzondere manier een voorbeeld zijn van een aspect van zending. De keuze van die twintig thema's was lastig, veel moest onaangeroerd blijven, en Hans is de eerste die aangeeft dat dit verre van volledig is. Maar toch: met deze Canon en deze 'Top-tien' wordt een beeld geschetst dat informatief en indrukwekkend is. Dit is het eerste geschrift dat 65 jaar Nederlandse evangelische zending beschrijft.

Deze terugblik wil ook een stimulans zijn voor bezinning over de oorsprong en motivatie van de evangelische zendingsbeweging in ons land. Wij hopen dat dit document ook een aanzet mag zijn voor reflectie en systematische beschrijving van de Nederlandse evangelische zendingsgeschiedenis.

Als auteurs en redacteuren willen wij dit boek opdragen aan Diny Keijzer die haar man aan de zending mocht (in het besef dat er geen andere weg was...) afstaan. Denkt u daarbij ook aan de stapel artikelen en bladen die de huiskamer tot een bibliotheek maakten en de zoveelste bijeenkomst die bezocht mocht (!) worden.

En, hoewel hij er zelf aan meewerkte, wordt dit werk ook met liefde en dankbaarheid opgedragen aan Hans Keijzer, Mister Mission. Hij heeft zich decennia lang ingespannen voor samenwerking. Hij voedde ons met informatie om te bidden, te geven en te gaan. Wij hopen dat Hans en Diny nog vele jaren in ons midden mogen zijn, en horen Hans al terugroepen: Maranatha!

Otto de Bruijne,
Jaap Haasnoot

Portret van
Mister Mission

Biografisch interview met Hans Keijzer

door
Otto de Bruijne & Jaap Haasnoot

Op tafel ligt de Twentse Bijbel. Aan de muur hangt een reproductie van Crabeths glas in lood 'zendingsraam' uit de grote kerk van Gouda. Tussen die twee, Twente en het grote zendingsvisioen, leeft 'Mister Mission' Hans Keijzer. Hij werd geboren in 1932 in Almelo in een hervormd nest waar bidstonden aan huis werden gehouden. Het gezin was toen al pro-Israël avant la lettre.

"Onze wijk zat vol uit Duitsland gevluchte Joden. De burenen, de Lieberts, werden afgevoerd naar Westerbork en Sobibor. Hun zoon Werner werd voor twee gulden vijftig door een Nederlandse marechaussee aan de Duitsers 'verkocht'. Werner was christen geworden en schreef zijn ouders vanuit de politiecel: 'Ik heb de Messias gevonden en raad jullie aan die stap ook te wagen'. *Nein, das kann Ich nicht glauben*, antwoordde vader Liebert. Ook zij zijn afgevoerd..."

Er zijn beelden en herinneringen uit zijn jongensjaren die hem bij bleven: de werkelozen, de dagloners, wachtend op werk tegenover het station Almelo. De mobilisatie, 10 mei 1940, de oorlogsjaren. Hij werd er boos van. Waarom zoveel ellende? Er is nog meer: het beeld van gesneuvelde Hollandse SS-ers en van twee geallieerde soldaten die dood in hun opgeblazen voertuig zaten. Midden in die uit elkaar vallende wereld zijn er twee biddende ouders en is er een ervaring tijdens Kerst 1942: "De zondagsschooljuf vroeg: Waarom vieren wij kerstfeest? Wij gaven de geijkte antwoorden: God wilde de wereld redden. *Ds. Le Roy* hoorde het allemaal aan, bleef stil en schudde steeds een beetje 'nee'. Toen zei Le Roy: 'Waarom wij kerst vieren? Zodat jij zelf

kunt zeggen: God houdt van mij.' Dat bracht mij van m'n stuk. Dat: zélf zeggen... Hij houdt van mij en wil mij zalig maken."

1950-1960

Vorming

Na de oorlog, begin jaren vijftig, woont het gezin Keijzer in Alphen en later in Utrecht. Hans is gesjeesd op het gymnasium, doet twee keer examen voor HBS-B, ervaart een mislukte verkering, heeft geen vrienden in de nieuwe woonplaats en breekt de studie sociologie af. Hij voelt zich uitgekotst en mislukt. Hij is bang om keuzes te maken die weer tot een mislukking zouden leiden: "Mijn moeder wilde dat ik theologie zou studeren en dus het gymnasium deed. Vader was daar wat gemakkelijker in." Hans is ook actief bij de hervormde jongerenvereniging O.D.S., Onderzoekt De Schriften, met 120 leden. Voor de pauze was er ernst en na de pauze luim.

Dan komt er een Youth for Christ-rally met als sprekers *Jan van Capelleveen* en *Ds. Van den Blink*, vlootpredikant. Die laatste heeft een 'hamerboodschap': "Is niet mijn woord zó: als een vuur, luidt het woord des Heren, of als een hamer, die een steenrots vermorzelt?" (Jeremia 23:29) Geen lichte kost, maar wel regelrecht in de roos. "Mijn hart werd zacht. Ik wilde tot bekering komen, maar men zei: Kom maandag maar eens terug, dan praten we wel verder. Op die maandagavond zat ik voor het eerst in een kring bekeerden. Er werd op rij hardop gebeden. Ik zou dan als laatste aan de

beurt zijn, maar viel ver voor mijn beurt in: ‘Jezus ik weet dat u hier bent...’, veel verder kwam ik niet en ik begon te huilen en te lachen tegelijk, stopte even... waarop de anderen mij uitgelaten op de schouders klopten: ‘Hans je bent erdoor! Nu ben je een broer van ons!’ Al snel werd ik gegrepen door de woorden in Romeinen 1:16: ‘Ik schaam mij het evangelie niet; want het is een kracht Gods tot behoud van ieder die gelooft, eerst voor de Jood, maar ook voor de Griek’. Toen ik ‘s avonds thuis kwam lagen mijn ouders al op bed. Ik vertelde ze dat ik Jezus had aangenomen. Waarop mij vader zei: ‘Had ik altijd wel gedacht. Praten we morgen wel verder over, welterusten.’”

Dienstweigeren

In de prille geloofsontwikkeling staat één vraag telkens centraal: Wat is Gods wil? Gedeeltelijk omdat er nogal wat beslissingen van hemzelf uitliepen op een fiasco, gedeeltelijk uit het oprechte verlangen Jezus te volgen. Wel of niet in militaire dienst, was zo’n dilemma. Niet willen doden, maar wel gezagsgetrouw willen zijn. In die tijd, zo vlak na de oorlog, met de mogelijkheid om opgeroepen te worden in Korea te vechten, met de beelden van de oorlog nog vers in het geheugen, ontstonden ook pacifistische bewegingen als *Kerk en Vrede*. Hans wil dienstweigeren maar gaat, gezagsgetrouw als hij is, toch in dienst. Maar hij wil geen eed afleggen voor de officiersopleiding. “Die eed, met de naam van God erin, hebben alle soldaten aan beide kanten van het front afgelegd. Wat is die waard? Ik wilde niet doden, maar moest mij wel oefenen in alle vormen van doden.” Uiteindelijk moet hij als onderofficier in Breda soldaten het

bajonet-vechten leren: “Ik deed dat merkwaardig genoeg zo inspirerend dat de mannen op mij afkwamen met bajonet in de aanslag. Angstaanjagend. Een collega-instructeur hadden ze zo zelfs geraakt in de zij. Ik ben toen acuut gestopt en heb alsnog dienst geweigerd. Meteen werd ik gevangen gezet.’Keijzer in de gevangenis!’ gonsde het door de kazerne, maar ik ben toen dankzij een vaderlijke beroepsonderofficier aan een andere opdracht gezet en tenslotte ontslagen.”

Prille evangelische beweging

In die tijd waren er twee zendingsdagen, beide op Hemelvaartsdag: de CAMA-dag en de Wereldwijde Zendingsdag (WWZD) van *Het Brandpunt*. Dat waren de schaarse verzamelpunten voor die eerste *evangelicals* in Nederland. “Het ene jaar gingen we naar de CAMA-dag, het andere jaar naar de WWZD. Al heel vroeg had ik één vraag: Welke opdracht heeft de kerk gekregen om de terugkeer van Jezus mogelijk te maken? Antwoord: zending! De kerk? Ja, maar die was eerder een belemmering voor zending. In de eerste plaats omdat de predikanten ons soort gelovigen niet nuchter en te fanatiek vonden en ten tweede omdat de zending nu eenmaal prima georganiseerd was via de geëigende kerkelijke kanalen in Oegstgeest (hervormd) of Baarn (gereformeerd), naar een plek die de kerk al gereserveerd had. Maar in deze prille beweging borrelde van alles. Er waren bidstonden in St. Pancras en Oldebroek. Er liepen jongeren rond als *Anne van der Bijl*, *Elma van Riemsdijk* en *Theo van Willigenburg*. Er waren bijeenkomsten op De Hooge Paaschberg onder leiding van *Dick Lugthart*. Verder kon je mee met de reizen van Sidney Wilson naar

Oostenrijk en met de weekenden in de Molen bij Giethoorn. Het was de tijd van mannen als *Huib Mojet*, *Leo Pasman*, *Eric Veenhuizen* en *Herman ter Welle*. De Bijbelscholen in *Beatenberg* en *Wiedenest* trokken veel studenten. Het was een periode van vrije initiatieven.”

Het is duidelijk dat wie Hans Keijzer interviewt een lawine van namen en feiten uit een zwaar gevuld sleepnet over zich heen gestort krijgt. *Mister Mission* leeft in die wereld van namen, van mensen die zich ingezet hebben. Mensen die hij recht wil doen, zijn *Wall of Fame*.

Ook Hans wil de zending in. Het lijkt erop dat in die tijd bekering direct verbonden werd met zending en evangelisatie. Youth for Christ zet Hans in rond Oudewater en uit die kring kwamen zendelingen voort: onder andere *Teo van der Weele* en de ‘*Van der Klisjes*’. Hans zou ook wel de zending in willen en heeft van meet af aan al iets met lectuur. Hij komt in aanraking met Evangelische Lectuur Kruistocht in Antwerpen waar broeder *Boerop* hem een kist met boeken geeft en hij een soort wederverkoper wordt. “Als je die vijftiger jaren samenvat, zou je kunnen zeggen dat daar de basis gelegd werd voor de evangelische beweging en de opwekking van de latere decennia.”

Gezin

Wanneer kwam er een vrouw in beeld? “Ik heb Diny van de Heer gekregen. Mijn ouders oefenden druk uit en wilden dat ik een christin zou vinden. Ik was bang om een foute keus te maken. Was het faalangst? Mijn vragen waren: Ben ik in staat om te trouwen? Wat heb ik een vrouw te bieden? Gaat

het wel goed in mijn leven? Maar tijdens een Youth for Christ-kamp in Duitsland ontmoette ik Diny. Ik hield en houd van haar.”

Als wachtmeester artillerie ontvangt hij in juni 1957, op herhalingsoefening, een verlossend ja-woord van Diny. Ze worden een paar, trouwen in 1959 en willen de zending in. Wordt het een boekwinkel in Peru? Naar Ghana voor de CLC (in Nederland: Christelijke Lectuur Centra)? Van een kist naar een hele winkel met lectuur! Hans komt op het spoor van

Myrian en Phill Booth

Phill Booth van Radio Worldwide. Deze man praat in Londen lang tegen ze aan. Hans zit met gekromde tenen te wachten tot hij ook iets mag zeggen, maar Booth hamert door en eindigt met: ‘Ik neem jullie niet aan, want met die Nederlanders is het altijd lastig. Ze

werken niet samen en je weet nooit met wie je te maken hebt. Ga terug naar Nederland en doe daar iets aan samenwerking en eenheid in de zending!’”

Hans had zijn roeping ontvangen en Diny was opgelucht, want zij was minder enthousiast over een uitzending naar het buitenland. Hans werd dus geen zendeling ver weg, ook geen leider of bobo, maar een netwerker en verbindingsofficier in Gods koninkrijk in Nederland. Een opdracht die hij zijn leven lang trouw zou uitvoeren door te bouwen aan de Evangelische Zendingsalliantie (EZA), door het schrijven van een eindeloze reeks artikelen over de wereldwijde zending en als ‘wandeland zendingsarchief’. In bladen als In-Formatie (Zending Nú), Het Zoeklicht en De Oogst heeft hij vele rubrieken en artikelen geschreven. Zijn bank ligt altijd vol met internationale tijdschriften. Eigenlijk is

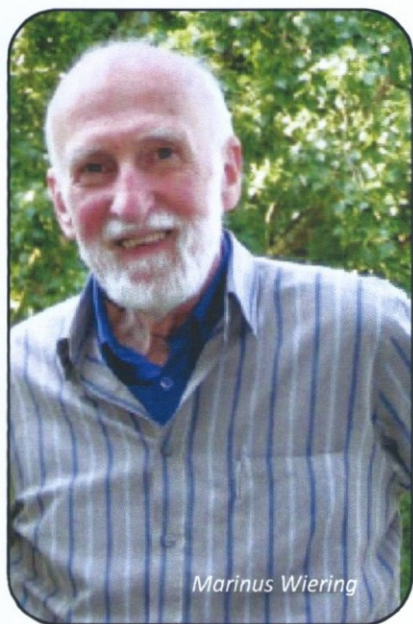
Hans de CLC-winkel vol informatie over zending zélf. Zonder etalage of kassa, maar in zijn ontelbare pennenvruchten. Hans en Diny ontvingen vier kinderen. “Zij zullen mij misschien vooral herinneren als de man met een stapel tijdschriften naast zich op de bank en het nieuws kijkend op tv. Niet de voetballende vader... misschien was ik te weinig bij hun leven betrokken. De zendingsvonk zoals ik die had namen ze niet over, de traditionele kerk bekijken zij veel milder dan ik destijds deed. Diny was milder voor hen, vrijer, makkelijker. Ik was soms te streng, misschien wel omdat ik ze voor de mislukkingen die ik zelf had meegemaakt wilde beschermen. Misschien was het een doorwerking van mijn eigen faalangst. Met de kleinkinderen heb ik bijna een betere relatie dan met mijn eigen kinderen, maar dat hoor je veel grootouders zeggen.”

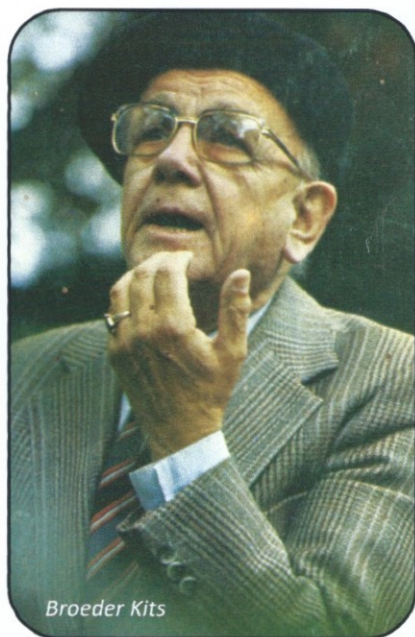
Corrie ten Boom

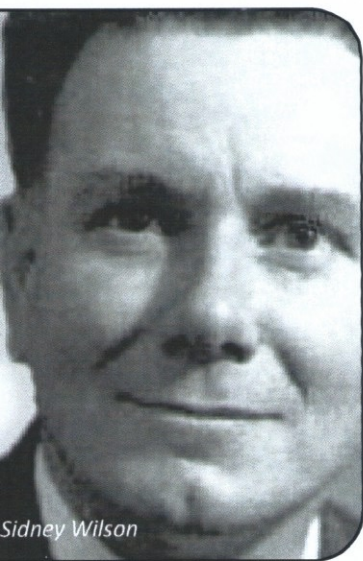
Anne van der Bijl

Marinus Wiering

Broeder Kits

Sidney Wilson

Willem Könemann (rechts)

Gien Karsen

Piet en Joke Koen

1960-1970

Samenwerking

Wanneer Hans terug komt uit Engeland met de opdracht van *Phill Booth* op zak, gebeuren er meteen een paar opvallende dingen. *Broeder Kits* van *Het Brandpunt* vraagt Hans in het comité van de WWZD te komen. In die periode vroeg CAMA-zendingeling *Könemann* na zijn ervaringen in het Jappenkamp om tien jonge mensen om hem op te volgen ergens in de zending. Samenwerking, eenheid en mobilisatie wordt de opdracht.

Operatie Mobilisatie en de WEC (World Evangelistic Crusade) organiseren in de zestiger jaren Paasappèls. Vóór of parallel aan de studentenrevolte, en langs of naast de gevestigde kerkelijke orde ontstond een alternatieve zendingsbeweging. Gebaseerd op gebed. Bidden, bidden, bidden: het is de basis. Daarop wordt gebouwd met bijbelstudie en zending. Is Hans hierbij de spin in een web van revolutionairen voor God? Revolutionair van aard zeker niet, maar wel heel radicaal als het gaat om zending om de terugkeer van Jezus. Zending en de Maranathaboodschap worden door hem nauw verbonden. Daarnaast gaat het Hans om de link tussen Het Boek en (zendings)boeken. Hans wil informatie doorgeven en mensen met elkaar verbinden.

Twee brieven

De datum van 11 november 1964 staat Hans nog altijd helder voor de geest: "Op die dag schreef ik *Marinus Wiering*, een van de eerste Nederlandse werkers van de

internationale organisatie *Wycliffe Bijbelvertalers*, een brief waarin ik pleitte voor de oprichting van een Nederlandse tak van dit werk. Op diezelfde dag schreef Marinus Wiering mij een brief met precies dezelfde strekking.” Wycliffe Nederland wordt geboren. “De Bijbel in de eigen taal in de handen van de mensen is de beste stap naar ontwikkeling op alle gebied.” *Colin Day*, een vertaler die de Bijbel in de Thô-taal in Vietnam had vertaald, arriveerde met een opgelapte Dakota in Rotterdam en hield inspirerende toespraken in Katwijk, Den Helder, St. Pancras en Oldebroek. In *no time* hadden we een Nederlands Wycliffe-comité dat samen kwam bij ‘de Annies’ aan de Herengracht in Amsterdam. Daar zaten onder anderen *Gien Karssen, Marinus Wiering, Piet en Joke Koen.*” Zo wordt voor Hans naast de opdracht tot het bevorderen van samenwerking, nu ook specifiek het bijbelvertaalwerk en het beschikbaar maken van de Bijbel een rode draad in zijn leven.

55 VW-busjes

Anekdotisch voor die samenwerking is ook het verhaal van *Tiny Snell* van de stichting *Hand* in Strijen: “De man had in een geloofsbui in één klap 55 VW-busjes gekocht van het Nederlandse Leger. Die dingen moesten binnen drie dagen van Soesterberg naar Strijen gereden worden.

Samenwerking in de praktijk. Onmiddellijk moesten we een legertje chauffeurs regelen. De klus werd geklaard. Dat was samenwerking in de praktijk!”

“Nog iets. De *CAMA* betrok in 1958 een villa in Wassenaar: *Het Blauwe Dak*. Het werd een zendingshuis. *Lionel Gurney*

van de *Red Sea Mission Team* riep daar in 1970 tijdens een overvol weekend de 200 (!) aanwezige jongeren op om naar Jemen te gaan, want hij kon zomaar vijf medisch geschoolde mensen plaatsen. Tijdens dat weekend kwamen ze alle vijf naar voren. Allemaal met de juiste opleiding en ze gingen alle vijf naar Jemen. De zendingsbelangstelling was enorm onder jonge christenen.” Er gebeurde veel in die tijd. Er waren de gebedsweekenden in Woudschoten en Wassenaar, met *Corrie ten Boom* en *Leo Pasman*.

Dick Lugthart

Verder waren er de weekends en weken met *Sidney Wilson* van Verdieping en Activering in Hilversum, de bijeenkomsten op de Hooge Paaschberg van Dick Lugthart in Ede en de bijzondere gebedskernen in St. Pancras, Oldebroek, Den Helder en Rijnsburg met de dan opkomende *Henk Binnendijk*. Er borrelde van alles.

Corrie ten Boom

Samenwerking tussen zendingsorganisaties kwam voor het eerst goed tot stand tijdens Paasappèls in de jaren 60. Onder meer in De Doelen (Rotterdam), Tivoli (Utrecht) en in de Houtrusthallen (Den Haag). Het ging daar om twee dingen: gebed en informatie. Bidden voor de wereld en weten waar God mensen wil plaatsen. En dan natuurlijk: gaan! Een andere doorbraak in die samenwerking is te danken aan de grote *Billy Graham* campagne *Euro '70* in Dortmund. Op 19 plaatsen in Europa konden de samenkomsten via grote schermen gevolgd worden. Zo ook in de Expohal in Hilversum. De organisatie liep stroef. In hun nood vroegen de

evangelische broeders hulp aan de pinksterman *Peter Vlug*, de ras-organisator van Stichting Opwekking. Die twee stromingen (evangelisch en 'pinkster') stonden tot die tijd op afstand van elkaar, maar hier werd moedig samengewerkt. Die samenwerking heeft het ijs gebroken.

1970-1980 Vormgeving

Op aandringen van *Corrie ten Boom* en *Leo Pasma*n en door inspiratie van *George Hoffman* van *TEAR Fund Engeland* werd het plan opgevat om een zendingsalliantie, en tegelijkertijd een diakonaal fonds, het *Tear Fund*, op te richten. Op Hemelvaartsdag 1973 wordt tijdens de WWZD in het Beatrixgebouw in Utrecht de 'Evangelische Zendings Alliantie' (EZA) ten doop gehouden, in aanwezigheid van OM-voorman *George Verwer* en met een collecte voor een TEAR Fund-project in Sudan. "Dat TEAR Fund tegelijk werd opgericht was wezenlijk voor ons! Hoffman zei het simpel zo: 'Jezus had gezegd: Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader die in de hemelen is, verheerlijken! (Matt. 5:16). Doe iets!'"

Johannes-de-Heer-mannetjes

De EZA en TEAR Fund vormden een spreekbuis naar de overheid. Ze participeerden ook in een orgaan als ICCO "dat in onze ogen met overheids gelden eenzijdig de linkse bevrijdingsbewegingen in Angola en de Filipijnen ondersteunde. Mannen als *Bob Goudzwaard* probeerden

daarin wel evenwicht te brengen, maar het was de overheersende mode”.

”Ik heb nooit theologie gestudeerd, maar altijd door Gods Geest aangevoeld dat de diakonale taak, de armen voeden en kleden, deel is van het evangelie. Evangelischen werd verweten dat we pro-apartheid in Zuid-Afrika, pro-Vietnamoorlog van Amerika en pro-Israël waren: rechts, en dus fout. De Wilde Ganzen hadden inmiddels in de gaten dat de evangelische zendingen en evangelische kerken wereldwijd steeds duidelijker aan invloed wonnen, omdat veel projecten uit die hoek kwamen. Er werd onder voorzitterschap van *Arie de Kuiper* van het Nederlands Bijbel Genootschap, en met mensen als *Timmer*, *Hebe Kohlbrugge* en *Jan van Capelleveen* een beraad opgericht op huize *Gunterstein* in Breukelen: het *Guntersteinberaad*. Daar ontmoetten de kerkelijke zending van ‘Oegstgeest’ (hervormd) en ‘Baarn’ (gereformeerd; later ‘Leusden’) en de EZA elkaar voor het eerst in gesprek. Oegstgeest was daarbij vaak opener dan Leusden. Mensen als *Wim Bouw*, die op het zendingsveld in Kenia veel met evangelische kerken had samengewerkt, en *Hans Visser* van Oegstgeest fungeerden als bruggenbouwers. Er waren gereformeerde voormannen die daar met kromme tenen de opmerkingen en bijdragen van de evangelische ‘Johannes-de-Heer-mannetjes’ aanhoorden. Tot er de beruchte ‘sis-bijeenkomst’ was, in de Ernst Sillem Hoeve in Lage Vuursche. Daar wist een voormalig zendingsman en gerenommeerd theoloog te melden dat die vermaledijde evangelischen de arrogantie hadden bijbels te smokkelen naar China. Nota bene naar het land waar Mao ZheDong in zijn communistische heilsstaat

succesvol de prostitutie had uitgebannen. Hij wees tijdens die uitspraak regelrecht naar Hans die rechts van het spreekgestoelte zat. Toen klonk door de hele zaal gesis van verontwaardiging over deze misplaatste toon. Die bijeenkomst ging de geschiedenis in als de ‘sis-bijeenkomst’.”

Zwakte

Maar vanaf die tijd is het contact beter geworden, ook dankzij iemand als Jan van Butselaar van de Nederlandse Zendingsraad. Bij het Guntersteinberaad ontdekten wij, evangelischen, ook onze theologische zwakte. Een theologische werkgroep werd gevormd door *Wim Bouw*. Dát hadden wij nodig in EZA en TEAR Fund. Tot op vandaag is dit onze zwakte: theologische diepgang! Ik ken geen enkele toonaangevende Nederlandse evangelische

zendingstheoloog! Ik lees me te pletter, maar alleen boeken uit het buitenland. Er is te weinig onderbouwing van het werk; de bijbelscholen laten het op dat punt ook vaak afweten.

1980-1996

Verbreiding en verdieping

In 1983 heeft Hans twee honderdprocents-banen: hij werkte als ambtenaar bij de Provincie Utrecht en moest voortdurend deadlines halen, en hij was vrijwilliger bij de EZA. Toen hij in het voorjaar van 1983 door het bestuur van TEAR Fund gevraagd werd om algemeen directeur te

worden, zagen hij en Diny dit als een bevrijding en als een roeping. Hij werd meteen geconfronteerd met een enorm conflict binnen de organisatie en kon die functie maar voor anderhalf jaar vervullen. Hans kwam toen, buiten zijn schuld, op straat te staan en had niets meer in handen. Een vergissing? “Door op God te vertrouwen ben ik eruit gekomen. Ik was eigenlijk het slachtoffer van verkeerde afspraken, en ik was misschien te naïef geweest. Ik kreeg verwijten van verschillende kanten. Ik kelderde in salaris en zou in de bijstand komen. Mensen in Engeland die absoluut niet op de hoogte waren van de situatie vertelden mij dat ze voelden dat ze voor ons moesten bidden. Een ander sprak bemoedigende woorden die ik als van God ervaren heb: ‘Je komt er doorheen!’. Mijn huisarts schreef een tekst op een receptbriefje ‘Psalm 94:17-19, *‘Indien de HERE mijn hulp niet was geweest, mijn ziel zou bijna in de stilte gewoond hebben. Als ik dacht: Mijn voet wankelt- dan ondersteunde mij uw goedertierenheid, o HERE. Bij de veelheid van mijn gedachten in mijn binnenste verkwikten uw vertroosting mijn ziel.’* Floyd McClung gaf mij exact dezelfde tekst. Dat zijn bijzondere bemoedigingen. De dag voordat ik in de bijstand zou komen, kreeg ik drie aanbiedingen: van de EZA, van *Christian Associates International* en van *Trans World Radio*. Sinds die tijd heb ik altijd vier betaalde dagen per week kunnen werken voor christelijke organisaties, uiteindelijk alleen voor de EZA tot mijn pensioen in 1997. Er was altijd wel voldoende werk voor zeven dagen per week!”

Leren van kerken elders

Toch is er ook veel geleerd. “We kunnen veel opsteken van

de Zuid-Amerikaanse kerken die bekering heel direct koppelen aan inzet in zending en sociale transformatie, en ook de politieke dimensie van het evangelie daarbij betrekken. Een inspirerende figuur daarin is *Alberto Mottes*, die professionals, juristen, zakenmensen en politici bereikt. Dat zie je ook in Afrika, bijvoorbeeld bij de *Africa Evangelistic Enterprise*. Van deze bewegingen, die het evangelie met het gehele leven in verband brengen, hebben wij veel te leren. Maar ergens hebben wij, blanke westerlingen, nog steeds een superioriteitsgevoel. Ik heb daarin ook stomme fouten gemaakt. Nooit zal ik vergeten hoe mijn Indiase broeder en

Vinay Samuel

getalenteerd leider *Dr. Vinay Samuel* mij op de vingers tikte, toen ik in het openbaar meedeelde dat hij op onze kosten naar Nederland was gekomen. Een man als *Paul Doth* in Suriname heeft ons altijd duidelijk gemaakt dat we nooit de moed gehad hebben om onze schuld te belijden over het koloniale verleden, de manier waarop

Paul Doth

Nederland met Suriname omgegaan is.

Wereldkerk verandert

Maar er is ook veel goeds te melden. “De polarisatie tussen de kerkelijke zendingen en de zogenaamde geloofszendingen, verenigd in de EZA, is voorbij. Er is een hartelijke samenwerking tot stand gekomen en de kou is uit de lucht. We zijn geaccepteerd.”

“Wereldwijd zien we ook dat de invloed van de oecumenische beweging van de Wereldraad van Kerken

kleiner wordt en de invloed van de evangelische beweging toeneemt. De wereldkerk verandert. Maar ook de invloed van Amerika en van Amerikaanse evangelischen neemt af. Ik betreur dat niet. Het zou best kunnen dat de economische crisis in de rijke landen een gunstige invloed heeft op de verhoudingen in de wereldkerk. We moeten ons hier in het Westen realiseren dat onze rol minder belangrijk wordt. Natuurlijk kunnen we bidden, geven en dienen, maar we moeten ruimte geven aan niet-westerse leiders en voorgangers en hen leren begrijpen. In het Zuiden, Latijns-Amerika, Afrika en Azië, ontstaan continentale bewegingen die ook sociaal en diakonaal sterk actief zijn.”

Gemeente als basis voor zending

“Verdiepend is ook dat de evangelischen en de evangelische zendingsgenootschappen de lokale gemeente hebben ontdekt als basis voor zending. Het parakerkelijke gaat er wat af. Ook de professionalisering neemt toe. Aan de ene kant is het jammer dat het vrijwilligerkarakter minder wordt, maar de kwaliteit gaat wel omhoog. Verder is niet onbelangrijk dat het solisme langzaam maar zeker verdwijnt. De samenwerking neemt toe en de pioniersfase maakt plaats voor ‘teamwork’ en samenwerking. Dat is winst. Er zijn ook initiatieven die van meet af aan uit die samenwerking geboren zijn zoals *Member Care Nederland* en de *Mission Kids*-netwerken. Ook het *Mission Centre* in Zelhem is verbonden met de EZA.”

“We zien ook dat de langverband-zending plaats maakt voor veel verschillende flexibele vormen van uitzending. De verschillende instap-fasen en termijnen geven geweldige

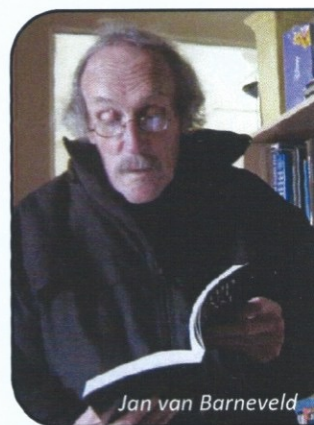
mogelijkheden voor mobilisatie. Maar we moeten ons wel realiseren dat de kerken in het Zuiden niet veel hebben aan de vele korte termijners die een paar weken langskomen. Voor de reizigers zelf is dat wel een mooie ervaring, maar ik zie niet dat het de kerk hier in Nederland verandert. Als we kijken naar aantallen, dan spraken wij in 1973 over 250 zendelingen die via EZA-deelnemers waren uitgezonden. Nu ligt dat getal tegen de 4000 aan. De echtparen tellen we daarbij dubbel.”

Profetisch geluid

“In welke tijd leven we nu? Wie zijn de profeten? *David Wilkerson* heeft gewaarschuwd dat we nog maar een korte tijd hebben om te werken en dat het verzet tegen het christendom zal toenemen. *Lance Lambert* profeteert dat het allemaal richting Israël gaat. *Jan van Barneveld* laat duidelijk

zien dat het anti-semitisme toeneemt. Aan de andere kant zien we dat het Evangelie overal wordt gepredikt, dat is een teken van de eindtijd. ‘Dit evangelie van het Koninkrijk zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken en dan zal het einde gekomen zijn’.”

“Ik herinner me de eerste puur Aziatische zendingsbijeenkomst in Seoel (1990) waar tijdens de slotceremonie alle landenvertegenwoordigers hun doelen voor de komende tien jaar presenteerden. Singapore vertelde dat zij binnen tien jaar 42 etnische volken wilde bereiken. Toen de volgende zendingsconferentie gehouden werd in Pattaya, zeven jaar later, deelde Singapore in de slotceremonie mee

dat het doel van 1990 al gehaald was. Azië is voor mij de toekomst, het beloofde land! Er komt daar nog een grote zendingsbeweging op gang en ik geloof dat, ook als de druk zal toenemen, er nog een groei zal zijn. In de islamitische wereld zijn de laatste vijf jaar meer moslims tot geloof gekomen dan in de driehonderd jaar daarvoor, schrijft *Jos Strengholt* uit Caïro.”

“Overigens zie ik de islam niet als de grootste bedreiging voor het christendom in Europa, maar meer de geest van de Verlichting. De kinderen van de Verlichting gaan uit van de leugen van neutraliteit. Neutraliteit bestaat niet. Dat is een valse religie! Evenals de oosterse religies die in het Westen oprukken. God moge ons Europese christenen de kracht geven om tegen die geesten in te gaan. Daarvoor is eenheid een allereerste vereiste. Een eenheid die ons tot mijn droefenis ontbreekt. Er zijn tekenen van hoop, bijvoorbeeld in het *Evangelisch Werkverband* van *Hans Eschbach* met 400 predikanten, en in de kleine oecumene van evangelische en reformatorische kerken.”

“De grote uitdaging, naast het 10-40 raam van de islamitische wereld, is het 14-20 raam van de tieners wereldwijd. Jonathan Edwards, de Opwekkingsprediker in de 18e eeuw, heeft gezegd: ‘Ons voornaamste gebedsonderwerp moet zijn: Hoe bereiken we de jeugd?’”

Groeiend gebed

“Ik wil tot slot nog iets zeggen over gebed. *Open Doors* heeft in de jaren tachtig een zeven jaar durende gebedscampagne afgekondigd voor het einde van de onderdrukking van christenen in de communistische Sovjet-Unie. In het zevende

jaar van die gebedscampagne viel de Berlijnse Muur. God heeft het gebed beantwoord. Ook het gebed voor Noord-Korea moet daarom opnieuw tot leven gewekt worden. Nu staat het gebed voor de islamitische wereld centraal. Gebed, en vooral verootmoediging is ook voor ons land de enige weg naar geestelijke vernieuwing en opwekking. Wij zijn activisten, maar we moeten ons verootmoedigen. Ik hoop dat de gebedsbeweging verjongt.

Als ik zou moeten kiezen tussen schrijven, pastoraat of bidden, zal ik het laatste kiezen. Onlangs hoorde ik dat voorgangers in de kerk in het atheïstische Noord-Korea, een kerk met 400.000 gelovigen!, vrouwen van boven de zestig jaar opdracht geven de rest van hun leven volkomen te wijden aan gebed. Sinds mijn pensioen heb ik steeds meer tijd gegeven aan gebed. En met de toename van mijn gebed neemt ook het schuldgevoel over de dingen die ik mijn leven nooit afgekregen heb, af.”

Dienaar

“Ik zat in de tuin van het weeshuis van *George Müller*, in Bristol, samen met Diny op het bankje waar *George Müller* altijd bad. Ik dacht biddend: ‘O Heer, ik voel me zo klein in vergelijking met Daniël, met Christus al helemaal. Ik ben geen *George Müller*, geen leider en geen voorganger’. De centrale tekst is voor mij het woord van Jezus in Matteüs 20:28: ‘Maar wie onder u groot wil worden, zal uw dienaar zijn, en wie onder u de eerste wil zijn, zal uw slaaf zijn; gelijk de Zoon des mensen niet gekomen is om zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen.’”